

Найбільш дієвою формою контролю за самостійною роботою є індивідуальні співбесіди, які можна проводити як на заняттях, так і в позааудиторний час. Вони використовуються, коли студент пропустив заняття, отримав незадовільну оцінку, має слабку загальну підготовку або ж хоче поглибити свої знання з тієї чи іншої теми. У такому разі він отримує індивідуальне завдання, а викладач періодично контролює його виконання.

Однією з форм контролю є письмові завдання. Серед них – контрольні роботи: підсумкові, проміжні. Ця робота дає змогу контролювати студентів протягом семестру.

Висновки. Отже, самостійна робота включає в себе такі складові, як самонавчання – процес самостійної освіти без участі викладача, самоосвіта – оволодіння знаннями, уміннями та навичками самостійно, власне самостійна робота – засіб активізації пізнавальної діяльності та розвитку логічного мислення.

Література

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі / А.М. Алексюк. – К. : Рад. школа, 1981. – 206 с.
2. Педагогічна майстерня сучасного вчителя: теорія і практика : підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / [Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, М.В. Елькін та ін.]. – Мелітополь : ММД, 2010. – 364 с.
3. Дичківська І.А. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І.А. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / З.І. Слєпкань – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.
5. Симонок В.М. Вчимося працювати самостійно / В.М. Симонок // Вивчаємо українську мову і літературу – 2006. – № 12. – С. 2–5.
6. Щербина В. Урізноманітнення форм занять як засіб активізації самостійної творчої діяльності учнів / В. Щербина // Укр. мова і літ. в шк. – 1990. – № 2. – С. 6–8.

МОСТОВА А.О.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Актуальність проблеми формування творчого потенціалу вчителів іноземних мов інтенсивно зростає у зв'язку з інтеграцією України до європейського співтовариства, що посилює необхідність громадян володіти іноземними мовами. Це значною мірою підвищує попит на вчителів іноземних мов, які здатні виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні, підходити нестандартно і в найбільш ефективний спосіб до вирішення навчально-виховних завдань, формувати творчу особистість учнів.

Використання активних методів і форм навчання набуває подвійного значення: по-перше, творчий стиль діяльності викладачів практичних мовних дисциплін значно стимулює розумову активність студентів, розвиває в майбутніх учителів якості творчої особистості, поглиблює мотивацію їхньої мовленнєвої

діяльності іноземною мовою; по-друге, вчителю, який сам пройшов шлях творчого навчання, набагато легше сприйняти та зрозуміти творчий стиль діяльності, успішно реалізовувати його в педагогічній праці.

Проблеми підготовки педагогічних кадрів, формування їхнього творчого потенціалу, розвитку важливих творчих здібностей, якостей, умінь, стилю мислення, діяльності висвітлюються в багатьох фундаментальних дослідженнях. Серед них визначаються певні напрями, що відображають окремі аспекти: вивчення творчої особистості, її потенційних можливостей, здібностей, властивостей, характерних рис (Б.Г. Ананьєв, Д.Б. Богоявленська, М.О. Лазарєв, В.О. Моляко, М.М. Поташник, Н.Ю. Посталюк); дослідження ефективних шляхів і методів професійного становлення вчителя (О.О. Абдулліна, Ю.К. Бабанський, В.І. Загвязинський, І.А. Зязюн, В.А. Кан-Калік, Н.В. Кічук, Н.В. Кузьміна, І.П. Підласий, С.О. Сисоєва, Р.П. Скульський, В.О. Сластьонін); формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності (І.М. Богданова, Є.П. Голобородько, О.В. Волошенко, Л.П. Кадченко, Л.А. Михайлова, Г.О. Нагорна); формування професійної компетенції майбутніх учителів іноземних мов як основи педагогічної майстерності (Л.В. Ананьєва, В.В. Баркасі, О.Б. Бігіч, Н.С. Мартинович, Г.В. Мельниченко, Ю.І. Пассов, О.С. Полат, В.В. Сафонова, Т.Ю. Тамбовкіна).

Водночас, як засвідчує аналіз літературних джерел, у педагогіці відсутні системні дослідження, присвячені розвитку творчого потенціалу фахівців цієї галузі, не розроблено модель його формування засобами інноваційних технологій.

Метою статті є теоретичне обґрунтування методики, спрямованої на формування творчого потенціалу майбутніх учителів англійської мови.

На нашу думку, творчий потенціал учителя іноземних мов є інтегративним утворенням, сукупністю пов'язаних у систему природних та набутих якостей, що виявляються через здібності, вміння, психічні процеси, способи мислення та діяльності і дають змогу фахівцю нестандартно вирішувати навчально-виховні завдання, спрямовані на формування творчої особистості вихованців, набуття ними найбільш ефективним способом максимального результату в навчанні. Специфіка творчого потенціалу вчителів іноземних мов полягає в домінації комунікативних здібностей як одного зі складових творчого потенціалу особистості вчителя.

Нами було виокремлено педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов. Перша з них – забезпечення професіоналізації занять з практики усного і писемного мовлення студентів на початковому етапі навчання, на необхідності якої постійно наголошували провідні методисти (Л.В. Ананьєва, Є.І. Пассов, Є.І. Рогов, Т.Ю. Тамбовкіна). Її реалізація забезпечує ефективне формування творчого потенціалу спеціалістів-філологів. Виявлення і впровадження умов, що сприяють професіоналізації заняття з УПМ на початковому етапі навчання, надають можливість підвищувати рівень розвитку педагогічних здібностей майбутніх учителів іноземних мов. Організація професійної орієнтації при навчанні іноземної мови (далі – ІМ) на початковому етапі передбачає її здійснення в безпосередньому зв'язку з усвідомленням студентами самого процесу ово-

лодіння ІМ, що можна розглядати як один із провідних засобів наближення процесу навчання студентів до структури їхньої майбутньої професійної діяльності.

Друга педагогічна умова – залучення студентів до систематичної науково-дослідної роботи – реалізується через використання на заняттях з практики усного і писемного мовлення основ методу проектів. Метод проектів, як визначають методисти (Е.С. Полат, Т.Ю. Тамбовкіна, В.В. Тітова та ін.), є одним з найбільш ефективних у сучасній дидактиці, що реально здійснює розвиток професійної автономії майбутніх учителів, активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, їхньої професійної творчості. Зазначений метод є насамперед способом досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, що завершується цілком реальним результатом.

З-поміж дидактичних підходів зазначений метод включає: активну участь студентів групи у плануванні й побудові навчального процесу; розбудову організації навчання на ґрунті самостійної науково-пізнавальної діяльності; перевагу групової діяльності на засадах навчання в співробітництві.

Рівень методичної майстерності вчителя формується, розвивається та вдосконалюється шляхом систематичних тренувань професійно-комунікативних умінь у навчальних умовах, що максимально імітують реальні професійні ситуації. Тому для більш ефективного формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов третьою педагогічною умовою було визначено активізацію імітаційно-педагогічної діяльності студентів на заняттях із практики мовлення.

Метою професійно-комунікативного навчання виступає активізація творчого підходу щодо володіння іноземною мовою як педагогічною спеціальністю, що передбачає формування творчого мислення фахівців, психологічної, лінгвістичної, теоретичної і практичної готовності до майбутньої професійної діяльності. Відповідно до цього, завданнями професійно-комунікативного навчання є: аналіз педагогічного процесу; розвиток автономії студентів у прийнятті методичних рішень; формування критичної оцінки при аналізі й доборі навчального матеріалу; усвідомлення комунікативно-навчальної функції вчителя іноземної мови.

Професійно-комунікативне навчання передбачає добір і обробку студентами необхідної дидактичної інформації, аналіз попереднього емпіричного досвіду, пошук та накопичення методичної інформації, апробацію запланованих методичних і комунікативних дій, розробку наочності, роздаткового матеріалу. Такий тип навчання надає майбутнім фахівцям можливість перевірити свої сили у професійній діяльності, що, у свою чергу, позитивно впливає на ставлення студентів до професії вчителя, викликає інтерес до педагогічних, методичних проблем, прискорює опанування мистецтвом швидкого та ефективного вирішення навчально-виховних завдань, педагогічною культурою і творчим стилем діяльності, підвищує готовність до майбутньої педагогічної роботи.

Нами було визначено критерії і показники сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов. З-поміж них: творчі здібності (комунікативні, дослідні, дидактичні, рефлексійні); творчі якості (цілеспрямованість,

наполегливість, ініціативність, здатність до міжособистісного спілкування, фантазія); особливості психіки (пам'ять, увага, творча уява, легкість асоціювання); мотивація (позитивне уявлення про себе, творчий інтерес, допитливість, потяг до нової інформації, до нестандартних дій).

У Харківському гуманітарно-педагогічному інституті було розроблено модель процесу формування творчого потенціалу майбутніх учителів, що містила компоненти творчого потенціалу, етапи його формування (професійно-орієнтувальний і професійно-формувальний), цілі, завдання і засоби реалізації означених етапів, основні аспекти професійної компетенції.

Забезпечення професіоналізації занять з практики усного і писемного мовлення студентів на початковому етапі навчання, залучення студентів до систематичної науково-дослідної роботи, активізація імітаційно-педагогічної діяльності студентів на заняттях із практики усного та писемного мовлення сприяють ефективності процесу формування творчого потенціалу.

У Харківському гуманітарно-педагогічному інституті формування творчого потенціалу вчителів іноземних мов здійснюється через упровадження в навчально-виховний процес основ методу проектів і професійно-комунікативного навчання на заняттях з практики усного і писемного мовлення, що передбачає пошукову діяльність студентів (добір додаткової інформації), їхню самостійну роботу з мовним матеріалом (складання творчих вправ, ігор, кросвордів), імітаційну педагогічну діяльність (розробка й проведення епізодів практичних занять, складання та перевірка контрольних робіт), дослідження проблем професійного характеру (проведення теоретико-методичних п'ятихвилин), розвиток рефлексії (аналіз виконаної групової та індивідуальної роботи).

Висновки. Педагогічними умовами формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов виступили: забезпечення професіоналізації занять з практики усного і писемного мовлення студентів на початковому етапі навчання, що здійснює формування творчого потенціалу спеціалістів-філологів; залучення студентів до систематичної науково-дослідної роботи; активізація імітаційно-педагогічної діяльності студентів на заняттях із практики мовлення.

Розглянуті в роботі питання не претендують на всебічне висвітлення проблеми формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов. Потребують подальшої розробки механізми дії застосування проектного навчання з елементами комунікативно-професійного принципу на заняттях з інших практичних (практична граматики, методика викладання іноземної мови у школі) і теоретичних дисциплін (лексикологія, стилістика, теорія перекладу) та в період педагогічної практики у школі.

Література

1. Євтушевський В. Становлення і розвиток інновацій у вищій школі / В. Євтушевський, О. Шаповалова // Вища освіта України, 2006. – № 2. – С. 62–66.
2. Згуровський М. Шлях до суспільства, заснованого на знаннях / М. Згуровський // Дзеркало тижня. – 2006. – № 2. – С. 177–194.

3. Іщенко Ю. Можливості громадянської освіти України та виховання толерантності / Ю. Іщенко, Є.Іщенко // Освіта і управління. – 2002. – Т. 5. – № 4. – С. 8–113.
4. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е.И. Пассов. – М. : Рус. яз, 1989. – 276 с.
5. Рогов Е.И. Психология общения / Е.И. Рогов. – М. : Владос, 2001. – 336 с.
6. Рындак В.Г. Личность. Творчество. Развитие : учеб.-метод. пособ. / В.Г. Рындак. – М. : Педагогический вестник, 2001. – 290 с.
7. Хмельковська С.В. Роль професійно-спрямованого навчання у розвитку педагогічних здібностей майбутніх учителів іноземних мов / С.В. Хмельковська // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Херсон : ХДУ, 2004. – Вип. 37. – С. 311–315.
8. Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.jurnal.org/articles/2008/polit34.html>.

ОСОВА О.О.

ВИТОКИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА СЛОБОЖАНЩИНІ

Соціально-економічні перетворення в Україні визначили принципово нові пріоритети розвитку системи освіти і вимоги до рівня професійної підготовки кадрів. Відтак, однією з важливих і складних проблем сучасної педагогічної теорії та практики вищої школи є організація навчально-пізнавальної діяльності студентів як основної умови успішного функціонування навчального процесу, стимулу до активної пізнавальної діяльності молоді.

У зв'язку з цим, виходячи з пріоритетних напрямів національної програми "Освіта" (Україна ХХІ століття), Національної доктрини розвитку освіти, педагогічна наука в процесі пошуку варіативних систем і моделей підготовки майбутніх спеціалістів звертається до вивчення і творчого використання цінного історичного досвіду організації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів України другої половини ХІХ ст.

Інтерес до означеного періоду не випадковий, оскільки саме на цей час припадає інтенсивне формування соціальних інститутів тих держав, до складу яких входили українські землі. Це зумовило позитивні зміни в галузі системи вищої освіти, стимулювало розвиток дидактичної думки, зокрема, у напрямі створення теорії організації навчально-пізнавальної діяльності студентської молоді на вітчизняному ґрунті.

Установлено, що взаємодія суб'єктів навчання є актуальною дидактичною проблемою. Так, педагогічні основи процесу пізнання в сучасних вищих закладах освіти досліджували українські й російські вчені: А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Волкова, С. Гончаренко, І. Зязюн, М. Коротяєва, В. Лозова, П. Підкасистий, І. Підласий, М. Пістрак, І. Прокопенко, М. Фіцула; процес управління навчально-пізнавальною діяльністю молоді відображено в наукових працях Є. Белкіна, Т. Дмитренко, Л. Клименко, Н. Тализіної, Ю. Щербаня; умови ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності учнівської молоді розглядали